KOMISSION TÄYTÄNTÖÖNPANOPÄÄTÖS (EU) 2020/1500,

annettu 28 päivänä heinäkuuta 2020,

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU sovellettavuudesta sähkön tuotantoon ja tukkumyyntiin Liettuassa liittyvistä toiminnoista tehtyihin hankintasopimuksiin

(tiedoksiannettu numerolla C(2020/5031))

(Ainoastaan liettuankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen,

ottaa huomioon vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta 26 päivänä helmikuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU ([1]) ja erityisesti sen 35 artiklan 3 kohdan,

on kuullut julkisia hankintoja käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

1. TOSISEIKAT

(1) Lietuvos energija UAB, jäljempänä ’pyynnön esittäjä’, toimitti 8 päivänä huhtikuuta 2019 komissiolle direktiivin 2014/25/EU 35 artiklan 1 kohdan nojalla pyynnön, jäljempänä ’pyyntö’.

(2) Pyyntö koskee sellaista sähkön tuotantoa ja tukkumyyntiä, jota kansallinen viranomainen ei sääntele ([2]). Pyynnön esittäjä vahvisti 18 päivänä kesäkuuta 2019 lähettämässään sähköpostiviestissä, ettei pyyntö koske tasesähköä, sääntelyvaltaa, varakapasiteetin tarjoamista eikä julkisen palvelun velvoitteiden täyttämistä.

(3) Pyyntöön ei ole liitetty kyseisen toiminnan suhteen toimivaltaisen riippumattoman kansallisen viranomaisen perusteltua lausuntoa, jossa analysoitaisiin perusteellisesti direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 1 kohdan soveltuvuutta kyseiseen toimintaan mainitun artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti. Direktiivin 2014/25/EU liitteessä IV olevan 1 kohdan mukaisesti komissiolla on siksi 105 työpäivää aikaa tehdä pyyntöä koskeva täytäntöönpanopäätös. Alkuperäinen määräaika keskeytettiin direktiivin 2014/25/EU liitteessä IV olevan 2 kohdan mukaisesti. Pyynnön esittäjän ja komission välillä sovittu määräaika täytäntöönpanosäädöksen hyväksymiselle päättyy 31 päivänä heinäkuuta 2020.

(4) Komissio antoi direktiivin 2014/25/EU 35 artiklan 2 kohdan mukaisesti pyynnön tiedoksi Liettuan viranomaisille ja pyysi lisätietoja 14 päivänä toukokuuta ja 24 päivänä toukokuuta 2019. Liettuan viranomaiset vastasivat 18 päivänä syyskuuta ja 23 päivänä syyskuuta 2019. Komissio pyysi lisäselvityksiä 7 päivänä lokakuuta 2019 sekä 30 päivänä tammikuuta ja 17 päivänä maaliskuuta 2020, ja Liettuan viranomaiset vastasivat 22 päivänä tammikuuta, 5 päivänä maaliskuuta ja 19 päivänä maaliskuuta 2020. Liettuan viranomaiset toimittivat lisätietoja julkisia hankintoja käsittelevän neuvoa-antavan komitean kuulemisen yhteydessä 9 päivänä heinäkuuta 2020.

(5) Komissio pyysi hakijalta lisätietoja 3 päivänä toukokuuta, 27 päivänä toukokuuta ja 14 päivänä kesäkuuta 2019, ja pyynnön esittäjän vastaukset saatiin 17 päivänä toukokuuta, 12 päivänä kesäkuuta ja 18 päivänä kesäkuuta 2019.

2. OIKEUDELLINEN KEHYS

(6) Direktiiviä 2014/25/EU sovelletaan muun muassa sähkön tuotantoon ja tukkumyyntiin liittyvän toiminnan harjoittamiseksi tehtäviin hankintasopimuksiin, ellei toimintaa ole vapautettu direktiivin soveltamisesta sen 34 artiklan nojalla. Direktiiviä 2014/25/EU ei sovelleta tietyntyyppiseen toimintaan, jota ei pidetä mainitun direktiivin 9 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna merkityksellisenä toimintana.

([1]) EUVL L 94, 28.3.2014, s. 243.

([2]) Tällaiseen toimintaan voidaan soveltaa EU:n ja kansallista lainsäädäntöä, jolla myönnetään vapaa pääsy markkinoille, ks. tämän päätöksen 3.1 kohta.

(7) Direktiivin 2014/25/EU 34 ja 35 artiklan mukaan hankintasopimuksiin, jotka tehdään jonkin direktiivissä tarkoitetun toiminnan toteuttamiseksi, ei jäsenvaltion tai hankintayksikön pyynnöstä tarvi soveltaa mainittua direktiiviä. Tämä poikkeus voidaan myöntää, jos toiminta siinä jäsenvaltiossa, jossa toimintaa harjoitetaan, on suoraan avoin kilpailulle markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu. Sitä, onko jokin toiminta suoraan kilpailun kohteena, arvioidaan puolueettomin perustein ottaen huomioon kyseisen alan erityispiirteet.

3. **ARVIOINTI**

3.1 **Rajoittamaton pääsy markkinoille**

(8) Markkinoille pääsyä pidetään rajoittamattomana, jos asianomainen jäsenvaltio on pannut täytäntöön unionin säädökset, jotka avaavat tietyn alan tai sen osan kilpailulle, ja soveltaa niitä. Nämä säädökset luetellaan direktiivin 2014/25/EU liitteessä III, jossa sähköalan osalta viitataan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2009/72/EY ([3]).

(9) Pyynnön esittäjän antaman vahvistuksen ja komission käytettävissä olevien tietojen perusteella Liettua on pannut direktiivin 2009/72/EY täytäntöön ja soveltaa sitä ([4]). Sen vuoksi merkityksellisille markkinoille pääsyä pidetään rajoittamattomana direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

3.2 **Toimintaan suoraan kohdistuva kilpailu**

(10) Toimintaan suoraan kohdistuvaa kilpailua olisi arvioitava useiden tekijöiden perusteella, joista yksikään ei ole ratkaiseva sellaisenaan. Tässä päätöksessä tarkoitettujen markkinoiden osalta olisi yhtenä perusteena otettava huomioon tärkeimpien toimijoiden markkinaosuudet tarkastelluilla markkinoilla. Kyseisten markkinoiden luonteen takia olisi otettava huomioon myös muita kriteereitä.

(11) Tämän päätöksen soveltaminen ei rajoita kilpailu- ja valtiontukisääntöjen eikä unionin lainsäädännön muiden alojen säännösten soveltamista. Erityisesti vaatimukset ja menetelmät, joilla arvioidaan direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan mukaisesti, onko toiminta suoraan kilpailun kohteena, eivät ole välttämättä samat, joita käytetään tehtäessä SEUT-sopimuksen 101 tai 102 artiklan tai neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 ([5]) mukainen arviointi, minkä unionin yleinen tuomioistuin on vahvistanut ([6]).

(12) On syytä muistaa, että tämän päätöksen tarkoituksena on selvittää, onko pyynnössä tarkoitettu toiminta suoraan kilpailun kohteena markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu direktiivin 2014/25/EU 34 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Näin varmistetaan, että kyseistä toimintaa koskevat hankinnat toteutetaan – myös ilman direktiivissä 2014/25/EU säädettyjä tiukkoja yksityiskohtaisia hankintasääntöjä – avoimella ja syrjimättömällä tavalla sellaisin perustein, joilla ostajat voivat tunnistaa kokonaistaloudellisesti edullisimman ratkaisun.

3.2.1 *Tuotemarkkinoiden määritelmä*

(13) Pyyntö koskee sähkön tuotantoa ja tukkukauppaa.

(14) Asiassa COMP M.4110 E.ON – ENDESA tekemässään päätöksessä ([7]) komissio yksilöi seuraavat merkitykselliset tuotemarkkinat sähköalalla: sähkön tuotanto ja tukkutoimitukset; sähkönsiirto; jakelu ja vähittäistoimitukset. Vaikka jotkin näistä markkinoista voidaan jakaa edelleen, komission aiemmassa käytännössä ([8]) on torjuttu ero sähköntuotantomarkkinoiden ja tukkutoimitusmarkkinoiden välillä, koska tuotanto sinänsä on vain arvoketjun ensimmäinen vaihe, mutta tuotetut sähkömäärät myydään tukkumarkkinoilla.

([3]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/72/EY, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2009, sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta (EUVL L 211, 14.8.2009, s. 55).

([4]) Kansallinen täytäntöönpanosäädös: Lietuvos Respublikos Elektros Energetikos Įstatymas, 2000 m. liepos 20 d. Nr. VIII-1881.

([5]) Neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004, annettu 20 päivänä tammikuuta 2004, yrityskeskittymien valvonnasta (”sulautuma-asetus”) (EUVL L 24, 29.1.2004, s. 1).

([6]) Tuomio, annettu 27.4.2016, Österreichische Post AG v. komissio, T-463/14, ECLI:EU:T:2016:243, 28 kohta.

([7]) Asia COMP/M. N:o 4110 – E.ON/ENDESA, 25.4.2006, 10 ja 11 kohta, s. 3.

([8]) Asia COMP/M.N:o 3696 – E.ON/MOL, 21.1.2005, 223 kohta, ja asia COMP/M. N:o 5467 – RWE/ESSENT, 23.6.2009, 23 kohta.

(15) Komissio antoi vuonna 2012 täytäntöönpanopäätöksen 2012/218/EU ([9]) Saksan sähkömarkkinoista ja täytäntöönpanopäätöksen 2012/539/EU ([10]) Italian sähkömarkkinoista. Saksan osalta komissio katsoi, että uusiutuvia energialähteitä koskevalla lailla säännelty sähkön tuotanto ja markkinointi ei kuulu perinteisistä energialähteistä tuotetun sähkön tuotanto- ja ensimyyntimarkkinoihin, koska uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä ei yleensä myydä suoraan tukkumarkkinoilla, vaan siirtoverkonhaltijat ostavat sen ensin lakisääteistä korvausta vastaan. Italian osalta komissio katsoi myös, että uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotanto- ja tukkumarkkinat ovat erilliset perinteisistä energialähteistä tuotetun sähkön tuotanto- ja tukkumarkkinoista, koska Comitato Interministeriale Prezzi del 29 aprile 1992 ('CIP6') ja syöttötariffien mekanismien piiriin kuuluvan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön myynti tapahtuu pääasiassa energiapalveluyrityksen kautta. Yksi tärkeimmistä syistä siihen, että komissio teki tällaisen eron, oli se, että uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuottajat myyvät tuotantonsa muulle kuin markkinayksikölle eli siirtoverkonhaltijalle Saksassa ja Gestore dei Servizi Energeticille Italiassa. Muita näissä kahdessa tapauksessa huomioon otettuja seikkoja olivat: uusiutuvien energialähteiden ensisijainen syöttö ja lakisääteinen korvaustaso. Komissio päätteli, että markkinavoimat eivät näin ollen vaikuta Saksassa ja Italiassa uusiutuviin energialähteisiin perustuvaan tuotantoon ja ensimyyntiin.

(16) Komissio antoi vuonna 2017 täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2018/71 ([11]) Alankomaiden sähkömarkkinoista. Komissio katsoi, ettei Alankomaiden osalta ollut tarpeen määritellä erillisiä sähkömarkkinoita lähteen mukaan. Suurimmat erot Saksaa koskevaan täytäntöönpanopäätökseen 2012/218/EU ja Italiaa koskevaan täytäntöönpanopäätökseen 2012/539/EU olivat seuraavat: uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö myytiin suoraan tukkumarkkinoilla eikä muulle kuin markkinayksikölle, uusiutuvista energialähteistä tuotetulla sähköllä ei ollut ensisijaista asemaa syötössä, uusiutuvista energialähteistä tuotetusta sähköstä maksettava lakisääteinen korvaus oli syöttöpreemio (eikä kiinteä korvaus kuten täytäntöönpanopäätöksissä 2012/218/EU ja 2012/539/EU Saksan ja Italian osalta) ja uusiutuville energialähteille myönnettyihin tukiin sovellettiin alusta alkaen tarjousmenettelyä, jossa eri teknologiat kilpailivat ennalta määritetystä tukimäärästä.

(17) Kun otetaan huomioon täytäntöönpanopäätökset 2012/218/EU, 2012/539/EU ja (EU) 2018/71, nyt käsiteltävässä asiassa on samojen perusteiden nojalla tutkittava uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön ja perinteisistä energialähteistä tuotetun sähkön välisen eron merkityksellisyyttä.

(18) Vastauksena komission 14 päivänä toukokuuta 2019 esittämään tietopyyntöön Liettuan viranomaiset ilmoittivat 18 päivänä syyskuuta 2019, että uusiutuvista energialähteistä tuotettavalle sähkölle on tällä hetkellä kolme tukijärjestelmää.

(19) **Ensimmäistä tukijärjestelmää** sovelletaan uusiutuvista energialähteistä sähköä tuottaviin tuottajiin, jotka saivat oikeuden hyötyä järjestelmän mukaisista kannustimista 1 päivän tammikuuta 2002 ja 23 päivän toukokuuta 2011 välisenä aikana. Ensimmäisen tukijärjestelmän pääkohdat ovat seuraavat: energiaministeriön tai jakeluverkon nimeämän yrityksen velvollisuus ostaa uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö ja ensisijainen syöttö; energia-alan sääntelyviranomaisen vahvistama kiinteä korvaus, vapautus verkon tasehallintavastuusta ja tuottajan saama korvaus verkkoon liittymisestä aiheutuvista kustannuksista. Laitoksen kapasiteetista riippuen ensimmäiseen tukijärjestelmään kuuluu rakennuslupia koskeva kilpailumenettely.

(20) Ensimmäisessä tukijärjestelmässä kannustimesta hyötyvä asennettu kapasiteetti oli 237 MW, ja kannustinjaksoa sovellettiin vuoden 2020 loppuun asti tai, jos tuotantoluvan myöntämispäivän ja vuoden 2020 välinen aika oli alle 12 vuotta, 12 vuoden ajan tuotantoluvan myöntämispäivästä.

(21) **Toista tukijärjestelmää** sovelletaan uusiutuvista energialähteistä sähköä tuottaviin tuottajiin, jotka saivat oikeuden hyötyä järjestelmän mukaisista kannustimista 24 päivän toukokuuta 2011 ja 30 päivän huhtikuuta 2019 välisenä aikana. Toisen tukijärjestelmän pääkohdat ovat seuraavat: energiaministeriön tai jakeluverkon nimeämän yrityksen velvollisuus ostaa uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö; ensisijainen syöttö; kiinteä korvaus, joka myönnetään tarjouskilpailun perusteella tai jonka vahvistaa energia-alan sääntelyviranomainen; vapautus verkon tasevastuusta ja tuottajan saama korvaus verkkoon liittymisestä aiheutuvista kustannuksista.

([9]) Perinteisistä energialähteistä tuotetun sähkön tuotantoa ja tukkumyyntiä Saksassa koskeva täytäntöönpanopäätös 2012/218/EU, annettu 24 päivänä huhtikuuta 2012 (EUVL L 114, 26.4.2012, s. 21).

([10]) Tavanomaisista energialähteistä tuotetun sähkön tuotantoa ja tukkumyyntiä Italiassa pohjoisen makrovyöhykkeellä ja etelän makrovyöhykkeellä koskeva täytäntöönpanopäätös 2012/539/EU, annettu 26 päivänä syyskuuta 2012 (EUVL L 271, 5.10.2012, s. 4).

([11]) Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2018/71, annettu 12 päivänä joulukuuta 2017, vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU soveltamatta jättämisestä sähkön tuotantoon ja tukkumyyntiin Alankomaissa (EUVL L 12, 17.1.2018, s. 53).

(22) Laitoksen kapasiteetista riippuen kiinteämääräinen tuki jaetaan toisessa tukijärjestelmässä tarjouskilpailumenettelyllä.

(23) Tukijärjestelmästä hyötyminen edellyttää 464 MW:n käyttökapasiteettia, kannustinjaksoa sovelletaan 12 vuoden ajan tuotantoluvan myöntämispäivästä ja maksut jatkuvat vuoteen 2029 saakka.

(24) Komissio hyväksyi **kolmannen tukijärjestelmän**, joka tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019 ([12]). Kolmannen tukijärjestelmän pääkohdat ovat seuraavat: ensisijainen syöttö; korvaus perustuu tarjousmenettelyn perusteella vahvistettavaan hintapreemioon (maksua ei suoriteta, jos hinta on nolla tai negatiivinen vähintään kuusi tuntia; tarjouspyynnön perusteella jaetun sähköntuotannon ylittävistä tuotantomääristä ei saa maksua); vapautus verkon tasehallintavastuusta sellaisten laitosten osalta, joiden kapasiteetti on alle 500 KW tai vähemmän, sekä pilottihankkeiden osalta.

(25) Kolmannessa tukijärjestelmässä preemioperustainen tuki vahvistetaan tarjouskilpailumenettelyllä, joka kattaa kaikentyyppiset laitokset eriyttämättä niitä koon ja teknologian perusteella.

(26) Kolmannen tukijärjestelmän mukaisen kannustimen koko on noin 2,9 terawattituntia, ja kannustinjaksoa sovelletaan 12 vuoden ajan tuotantoluvan myöntämispäivästä.

(27) Hakijan mukaan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön kolmas tukijärjestelmä Liettuassa on samankaltainen kuin Alankomaissa toteutetut vastaavat toimenpiteet. Näin ollen olisi perusteltua määritellä yksi tuotemarkkina, joka käsittää sähköntuotannon perinteisistä ja uusiutuvista energialähteistä. Komissio toteaa kuitenkin, että kolmas tukijärjestelmä on otettu käyttöön vasta äskettäin.

(28) Liettuan viranomaisten mukaan tuotanto ja tukkumyynti olisi määriteltävä yhtenäismarkkinaksi sähkön lähteestä riippumatta. Vaihtoehtoisesti, jos markkinoita määritellään kaksi, Liettuan viranomaiset ehdottavat seuraavaa rajausta: perinteisistä energialähteistä ja uusiutuvista energialähteistä ([13]) tuotetun sähkön markkinat, lukuun ottamatta ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvaa uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, ja ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön markkinat.

(29) Kolmannessa tukijärjestelmässä tuotetulle sähkölle maksetaan preemioperustainen tuki, joka vahvistetaan kaikentyyppiset laitokset kattavalla tarjouskilpailumenettelyllä ilman erittelyä koon tai teknologian mukaan. Tukikausi laitosta kohti on 12 vuotta. Tuensaajat saavat enimmäispreemion, joksi vahvistetaan enimmäishinnan (Liettuassa saatavilla olevan kustannustehokkaimman uusiutuviin energialähteisiin perustuvan sähköteknologian kustannukset – maatuulivoima) ja viitehinnan välinen erotus. Komissio totesi huhtikuussa 2019 tekemällään päätöksellä C(2019) 3122 ([14]), että tukijärjestelmälle myönnetty rahoitustuki soveltui sisämarkkinoille SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

(30) Kolmannessa tukijärjestelmässä tuotetusta sähköstä maksetaan tarjouskilpailumenettelyllä vahvistettavaa preemioperusteista tukea. Tämä poikkeaa merkittävästi uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tilanteesta, sillä siitä maksetaan lakisääteistä maksua markkinaolosuhteista riippumatta.

(31) Direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan 1 kohdassa säädettyjen edellytysten arvioimiseksi merkitykselliset tuotemarkkinat määritellään edellä mainitut Liettuan sähkömarkkinoiden erityispiirteet huomioon ottaen tavanomaisista energialähteistä ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotanto- ja tukkumarkkinoiksi, lukuun ottamatta sellaista uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, johon sovelletaan ensimmäistä ja toista tukijärjestelmää, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kilpailulainsäädännön ja valtiontukisääntöjen soveltamista.

(32) Ensimmäisessä ja toisessa tukijärjestelmässä sähköntuottajat hyötyvät kiinteästä tuottoasteesta tuottamansa sähkön osalta markkinaolosuhteista riippumatta.

(33) Ne on vapautettu verkon tasehallintavelvoitteista: tasetta hallinnoi siirto- tai jakeluverkonhaltija riippuen siitä, mihin verkkoon tuottaja on liitetty.

(34) Ne saivat korvauksen kustannuksista, jotka aiheutuivat sähköntuotantolaitosten liittämisestä verkkoon. Kun tuottajien laitteistot oli liitetty sähköverkkoon, niille korvattiin osa sähköverkonhaltijalle aiheutuneista liittymiskustannuksista.

([12]) Valtiontuki SA.50199 (2019/N), annettu 23 päivänä huhtikuuta 2019, Liettuan tuesta uusiutuvista energialähteistä sähköä tuottaville voimalaitoksille.

([13])

([14]) [Komission päätös C(2019) 3122, annettu .. päivänä huhtikuuta 2020, Liettuan tuesta uusiutuvista energialähteistä sähköä tuottaville voimalaitoksille.?]

(35) Ne ovat oikeutettuja tuotetun sähkön pakkolunastukseen. Tuottajat voivat myydä sähkönsä markkinoilla, mutta jos ne päättävät olla tekemättä niin, niillä on oikeus myydä kaikki tuotettu ja verkkoon toimitettu sähkö nimetylle yritykselle, kun sähköntuotantolaitokset on liitetty siirtoverkkoon, tai jakeluverkonhaltijalle, jossa on yli 100 000 käyttäjää, jos tuottajien sähköntuotantolaitokset on liitetty jakeluverkkoon.

(36) Niillä on etuoikeus syöttöön. Tämän etuoikeuden mukaan sähköverkonhaltijan on hyväksyttävä, siirrettävä tai jaettava – avoimin ja syrjimättömin hinnoin – kaikki tuottajan tarjoama sähkö, ja tämä etuoikeus taataan tuottajalle suhteessa muihin tuottajiin, jotka tuottavat sähköä muista kuin uusiutuvista energialähteistä.

(37) Tämän vuoksi uusiutuvista energialähteistä tuotettu sähkö, joka kuuluu ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin, muodostaa erilliset markkinat.

3.2.2 *Maantieteellisten markkinoiden määritelmä*

(38) Liettua liittyi NordPoolin energiakauppapörssiin vuonna 2012, ja liettualaiset sähköntuottajat kilpailivat siten myydäkseen sähköään markkinoilla toimiville toimittajille. Liettuan sähköverkko yhdistettiin jo vuonna 2013 muiden jäsenvaltioiden, kuten Latvian, verkkoihin ja joulukuusta 2015 lähtien myös Ruotsin ja Puolan järjestelmiin. Liettua muodostaa kuitenkin edelleen yhden ainoan tarjousalueen.

(39) Pyynnön esittäjän mukaan pyyntö koskee toimintaa Liettuan alueella.

(40) Sähkömarkkinoita koskevissa täytäntöönpanopäätöksissään 2012/218/EU ja (EU) 2018/71 komissio katsoi, että markkinoiden maantieteellinen laajuus oli kansallinen.

(41) Koska tämän päätöksen mukaista arviointia varten ei ole viitteitä siitä, että maantieteelliset markkinat olisivat tässä eri laajuiset, komissio katsoo, että sekä perinteisistä että uusiutuvista energialähteistä (kaikki tukijärjestelmät huomioon ottaen) tuotetun sähkön tuotannon ja sähkön tukkumarkkinoiden maantieteellinen laajuus on Liettuan alue, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kilpailulainsäädännön ja valtiontukisääntöjen soveltamista.

3.2.3. *Markkina-analyysi*

(42) On syytä mainita, että Liettuan sähköntuotanto- ja tukkumarkkinoilla julkisia hankintoja koskevia sääntöjä ei sovelleta kaikkiin markkinatoimijoihin. Näin ollen yritykset, joihin sääntöjä ei sovelleta, voivat kyseisillä markkinoilla tavallisesti aiheuttaa kilpailupainetta niille markkinatoimijoille, joihin sääntöjä sovelletaan. Liettuan viranomaisten mukaan pyynnön kohteena olevilla markkinoilla julkisia hankintoja koskevia sääntöjä sovelletaan pyynnön esittäjää lukuun ottamatta seuraaviin yksiköihin: UAB Vilniaus energija, AB Panevėžio energija, VšĮ Alantos technologijos ir verslo mokykla, AB Vilniaus šilumos tinklai, AB Klaipėdos energija ja AB Šiaulių energija.

3.2.3.1. Perinteisistä ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotanto ja tukkumyynti ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvaa uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä lukuun ottamatta

(43) Komissio katsoi täytäntöönpanopäätöksissään 2012/218/EU ja 2012/539/EU, että kolmen suurimman yrityksen kumuloidulla markkinaosuudella on merkitystä tuotannon ja tukkumarkkinoiden osalta. Ottaen huomioon, että kaikkiin markkinatoimijoihin ei sovelleta julkisia hankintoja koskevia sääntöjä, analyysissa kuitenkin keskitytään niiden yksittäisten markkinatoimijoiden markkina-asemaan ja kilpailupaineeseen, joihin sovelletaan julkisia hankintoja koskevia sääntöjä. Myös muita keskittämistoimenpiteitä voidaan pitää merkittävinä.

(44) Liettuan viranomaisten 5 päivänä maaliskuuta 2020 komission 30 päivänä tammikuuta 2020 esittämään tietopyyntöön antaman vastauksen mukaan pyynnön esittäjä on Liettuan sähköntuotantomarkkinoilla suurin markkinatoimija, jonka markkinaosuus on vaihdellut vuosina 2015–2019 niin, että se oli suurimmillaan 60,8 prosenttia vuonna 2018 ja pienimmillään 53,9 prosenttia vuonna 2019. Toinen markkinatoimija on AB ACHEMA, joka onnistui kasvattamaan markkinaosuuksiaan samana ajanjaksona 10,3 prosentista vuonna 2015 23 prosenttiin vuonna 2019. Kahdella seuraavaksi suurimmalla markkinatoimijalla on molemmilla 5–10 prosentin markkinaosuus. Komissio toteaa, että muihin suuriin aktiivisiin markkinatoimijoihin ei pyynnön esittäjää lukuun ottamatta sovelleta julkisia hankintoja koskevia sääntöjä. UAB Vilniaus Energijaan sovelletaan julkisia hankintoja koskevia sääntöjä, mutta vuodesta 2016 lähtien se ei enää ole toiminut merkityksellisillä markkinoilla.

(45) Kansallisen lainsäädännön mukaan sähkön tukkumarkkinat koostuvat kaupankäynnistä sähköpörssissä, kahdenvälisistä sopimuksista sekä tasekaupasta ja sääntelyvallasta.

(46) Pyynnön esittäjän 17 päivänä toukokuuta 2019 komission 3 päivänä toukokuuta 2019 esittämään tietopyyntöön antaman vastauksen taulukossa 14 todetaan, että yli 75 prosenttia sähköstä myydään NordPool-sähköpörssin kautta. NordPool on Euroopan suurin sähköpörssi. NordPool harjoittaa sähkökauppaa kaikkialla Euroopassa. NordPool tarjoaa vuorokautisia ja päivänsisäisiä kaupankäynti-, selvitys- ja toimituspalveluja, dataan ja sääntöjen noudattamiseen liittyviä palveluja sekä konsulttipalveluja. NordPool harjoittaa sähkökauppaa Norjassa, Tanskassa, Ruotsissa, Suomessa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Saksassa, Alankomaissa, Belgiassa, Itävallassa, Luxemburgissa, Ranskassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Vuonna 2019 NordPoolin myi sähköä yhteensä 494 TWh, mihin sisältyy yli 90 prosenttia sähkön kokonaiskulutuksesta pohjoismaiden ja Baltian maiden markkinoilla.

(47) Tukkumarkkinoiden likviditeetti on merkityksellinen kilpailun indikaattori, koska riittävät määrät asianomaisten tukkutuotteiden tarjonta- ja kysyntäpuolella (esimerkiksi peruskuorma, huippukuormitus, tuntikatkokset eri aikaväleille) tarjoavat kauppiaille ja toimittajille hankinta- ja suojautumismahdollisuuksia.

(48) NordPoolin tukkumarkkinoiden likviditeettiaste vahvistaa päätelmää, jonka mukaan Liettuan tuotanto- ja tukkumarkkinoilla toimiviin hankintayksiköihin kohdistuu kilpailua.

(49) Yhteenliitäntäkapasiteetti riittää mahdollistamaan merkittävän tuonnin Liettuaan tai viennin Liettuasta. Lisäksi Liettua kuuluu NordPool-energiakauppapörssiin, jossa kilpailee useita sähköntuottajia osallistuvista maista (Norja, Ruotsi, Suomi, Tanska, Viro, Latvia ja Liettua). Merkittävä osa Liettuan sähköntuonnista tulee Venäjältä ja Valko-Venäjältä.

(50) Liitännäiskapasiteetin lisäämisellä Liettuan ja muiden maiden välillä on todennäköisesti ollut myönteinen vaikutus kilpailuun Liettuan sähköntuotantomarkkinoilla.

(51) Pyynnön mukaan 80 prosenttia Liettuan sähkönkysynnästä katettiin tuonnilla vuonna 2018. Nettotuonti kasvoi niin, että vuonna 2015 se oli 7208 TWh ja 9632 TWh vuonna 2018, kun taas Liettuassa tuotetun sähkön määrä laski 4598 terawattitunnista 3220 terawattituntiin. Pyynnön esittäjä selittää, että vaikka Liettuan kokonaiskapasiteetti riittäisi tyydyttämään kysynnän, tuotu sähkö on halvempaa kuin paikallisesti tuotettu sähkö. Tämän seurauksena osa sen laitoksista suljettiin tilapäisesti, ja ne säilytettiin varakapasiteettina.

(52) Tuonnin laajuus Liettuan markkinoilla johtaa päätelmään, että Liettuan perinteisistä ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön markkinoilla toimivat hankintayksiköt, lukuun ottamatta sellaista uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, joka kuuluu ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin, ovat alttiita kilpailulle.

3.2.3.2. Ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotanto ja tukkumyynti

(53) Tukijärjestelmien ominaispiirteiden perusteella komissio toteaa, että ensimmäisellä ja toisella tukijärjestelmällä on samankaltaisia piirteitä kuin täytäntöönpanopäätöksissä 2012/218/EU ja 2012/539/EU analysoiduilla Italian ja Saksan järjestelmillä. Molemmissa tapauksissa komissio oli tehnyt eron erityisen tärkeiden erityispiirteiden välillä. Ensinnäkin uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön etuna on sen ensisijainen liitäntä verkkoon, ja se on perinteiseen sähköön nähden ensisijalla myös verkkoon syötössä, mikä tarkoittaa sitä, että se on käytännössä riippumatonta kysynnästä. Tuotanto ja syöttö ovat lisäksi täysin riippumattomia hinnoista, koska uusiutuvia energialähteitä käyttävillä sähköntuottajilla on oikeus lakisääteiseen maksuun.

(54) Koska Liettuan ensimmäisessä ja toisessa tukijärjestelmässä on samankaltaisia piirteitä kuin vuoden 2012 päätöksissä analysoidussa uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotannossa, komissio päättelee, ettei tähän toimintaan kohdistu kilpailua.

4. **PÄÄTELMÄT**

(55) Edellä tarkasteltujen tekijöiden perusteella olisi katsottava, että direktiivin 2014/25/EU 34 artiklassa säädetty edellytys, joka koskee kilpailun kohdistumista suoraan johonkin toimintaan, täyttyy perinteisistä ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotannon ja tukkumyynnin osalta, lukuun ottamatta ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvaa uusiutuvista lähteistä tuotettua sähköä Liettuassa.

(56) Koska rajoittamatonta markkinoille pääsyä koskevan edellytyksen katsotaan täyttyvän, direktiiviä 2014/25/EU ei pitäisi soveltaa hankintayksiköiden tekemiin hankintasopimuksiin, joiden tarkoituksena on mahdollistaa perinteisistä energialähteistä ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotanto ja tukkumyynti Liettuassa, lukuun ottamatta ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvaa uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, eikä myöskään hankintayksiköiden järjestämiin suunnittelukilpailuihin tällaisen toiminnan harjoittamiseksi kyseisellä maantieteellisellä alueella.

(57) Edellä tarkasteltujen seikkojen perusteella direktiivin 2014/25/EU 34 artiklassa säädetyn edellytyksen, joka koskee kilpailun kohdistumista suoraan johonkin toimintaan, ei pitäisi katsoa täyttyvän Liettuan ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotannon ja tukkumyynnin osalta. Sen vuoksi direktiiviä 2014/25/EU olisi edelleen sovellettava, kun hankintayksiköt tekevät hankintasopimuksia, joiden tarkoituksena on mahdollistaa tällaisen toiminnan harjoittaminen Liettuassa, ja kun ne järjestävät suunnittelukilpailuja tällaisen toiminnan harjoittamiseksi kyseisellä maantieteellisellä alueella.

(58) Koska ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvan sähkön tuotantoon olisi edelleen sovellettava direktiiviä 2014/25/EU, on syytä muistaa, että monenlaista toimintaa kattavia hankintasopimuksia olisi käsiteltävä mainitun direktiivin 6 artiklan mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että kun hankintayksikkö toteuttaa sekamuotoisen hankinnan eli hankinnan, jolla tuetaan sekä direktiivin 2014/25/EU soveltamisalan ulkopuolelle jäävän toiminnan että sen soveltamisalaan kuuluvan toiminnan toteuttamista, huomioon on otettava toiminta, jota hankintasopimus ensisijaisesti koskee. Tällaiseen sekamuotoiseen hankintaan, jonka pääasiallisena tarkoituksena on tukea toimintaa, jota ei ole vapautettu direktiivin soveltamisesta, sovelletaan direktiivin 2014/25/EU säännöksiä. Jos on objektiivisesti mahdotonta määrittää, minkä toiminnan toteuttamiseksi hankintasopimus ensisijaisesti tehdään, sopimus on tehtävä direktiivin 2014/25/EU 6 artiklan 3 kohdassa vahvistettujen sääntöjen mukaisesti.

(59) Muistutettakoon, että käyttöoikeussopimusten tekemisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/23/EU ([15]) 16 artiklassa säädetään, ettei mainittua direktiiviä sovelleta hankintayksiköiden tekemiin käyttöoikeussopimuksiin, jos direktiivin 2014/25/EU 35 artiklan mukaisesti on todettu, että kyseinen toiminta on suoran kilpailun kohteena jäsenvaltiossa saman direktiivin 34 artiklan mukaisesti. Koska todettiin, että perinteisistä ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotanto ja tukkumyynti, lukuun ottamatta ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvaa uusiutuvista energialähteistä tuotettua sähköä, ovat kilpailun alaisia, käyttöoikeussopimukset, joiden tarkoituksena on mahdollistaa tällaisen toiminnan toteuttaminen Liettuassa, jätetään direktiivin 2014/23/EU soveltamisalan ulkopuolelle.

(60) Tämä päätös perustuu oikeudelliseen ja tosiasialliseen tilanteeseen huhtikuusta 2019 toukokuuhun 2020, sellaisena kuin se käy ilmi pyynnön esittäjän ja Liettuan viranomaisten toimittamista tiedoista ja julkisista tiedoista. Päätöstä voidaan tarkastella uudelleen, jos oikeudellinen tai tosiasiallinen tilanne muuttuu merkittävästi siten, etteivät direktiivin 2014/25/EU 34 artiklan soveltamisen edellytykset enää täyty,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Direktiiviä 2014/25/EU ei sovelleta hankintayksiköiden tekemiin hankintasopimuksiin, joiden tarkoituksena on mahdollistaa perinteisistä ja uusiutuvista lähteistä tuotetun sähkön tuotanto ja tukkumyynti Liettuassa, lukuun ottamatta ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvaa uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotantoa ja tukkumyyntiä.

2 artikla

Direktiiviä 2014/25/EU sovelletaan edelleen hankintayksiköiden tekemiin hankintasopimuksiin, joiden tarkoituksena on mahdollistaa ensimmäisen ja toisen tukijärjestelmän piiriin kuuluvan uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotanto ja tukkumyynti Liettuassa.

([15]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/23/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, käyttöoikeussopimusten tekemisestä (EUVL L 94, 28.3.2014, s. 1).

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu Liettuan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 28 päivänä heinäkuuta 2020.

Komission puolesta
Thierry BRETON
Komission jäsen